

## LUTHER, VIERA A VZDELANIE

„Kresťanov treba učiť...“ – týmito slovami sa začína deväť z Lutherových deväťdesiatich piatich téz proti predávaniu odpustkov. Presvedčivé pochopenie kresťanskej viery a kresťanské vzdelanie bolo od začiatku v centre pozornosti Reformácie.

Luther bol nielen profesorom teológie, ale od r. 1514 bol aj jedným z wittenberských kňazov. Povinnosti duchovného pastiera bral veľmi vážne a záležalo mu na tom, aby viera všetkých kresťanov bola založená na správnom porozumení Biblie a na osobnej skúsenosti spásy. Neskôr v jednej zo svojich kázni povedal: „...tí, ktorí zaujímajú kazateľský úrad, musia mať k cirkvi materinské srdce.“ Imperatívom napätej situácie okolo reforiem bolo odpovedať na otázky, ktoré často viedli k zneužívaniu viery: Ak spása nie je odmenou za dobré skutky, ale je darom Božej milosti – sú teda dobré skutky zbytočné a kresťan môže robiť, čo sa mu zapáči? Ak pochopenie Božieho slova každému kresťanovi sprostredkuje Boží Duch – načo je ešte potrebná inštitucionálna cirkev a školení kazatelia?

Osobná a inteligentná viera schopná odpovedať na teologické otázky vyžadovala vzdelanie. Luther videl odpoveď v edukácii celej populácie bez výnimky, vrátane dievčat. Ak školy nebude riadiť cirkev, ale kresťanská svetská vrchnosť, vzdelávanie sa oslobodí od scholastických špekulácií a stane sa praktickým uvedením do života. V liste *Mestským radcom všetkých nemeckých miest, aby zakladali a udržovali kresťanské školy* (1524) napísal: „Milí páni, ak máme vydávať veľké sumy peňazí na delá, cesty, mosty, priehrady a nespočítateľné množstvo podobných vecí na zaistenie časného mieru a prosperity mesta, prečo by sme nemali oveľa viac venovať chudobnej a zanedbávanej mládeži; aspoň toľko, aby sme v škole zamestnali jedného alebo dvoch schopných učiteľov?“ Výzva zaúčinkovala a do r. 1600 vzniklo najmenej 300 protestantských mestských škôl. V *Liste kresťanským kniežatám* z r. 1520 Luther vyzýval aj k reforme univerzít: „Verím, že žiadna práca nie je viac hodná pápeža alebo cisára, ako dôsledná reforma univerzít. Na druhej strane nič nie je diabolskejšie a ničivejšie ako nereformované univerzity.“ Najviac mu však záležalo na všeobecnom vzdelaní detí a jeho *Kázeň o posielaní detí do školy* (1530) sa stala bestsellerom.

Na reforme vzdelávania spolu s Lutherom pracoval Filip Melanchton, ktorého nazývali aj „učiteľom Nemecka“ (*praeceptor Germaniae*). Jeho učebnice gramatiky, rétoriky, etiky a dialektiky používali aj na niektorých katolíckych školách. Kým Luther zdôrazňoval úlohu Svätého Písma, Melanchton videl aj význam štúdia prírody, ktorá nám dáva na vedomie, že „... toto nádherné predstavenie nebeských telies a ich pohybu nebolo predložené ľudstvu nadarmo, ...ale vždy, keď o ňom premýšľame, máme si pripomínať Stavitel'a...“

Všetci reformátori kládli dôraz na reformu vzdelávania, ktorého základom bolo poznanie evanjelia a cieľom výchova občana kresťanskej spoločnosti. Heslom sa stal Erazmov obľúbený výraz: *eruditio et pietas* – vzdelanie a zbožnosť.